

Zitting 1981

15 974

Wijziging van de Beginselenwet voor de kindbescherming en andere wetten in verband met de verlaging van de leeftijd waarop volgens het Burgerlijk Wetboek de meerderjarigheid wordt bereikt tot achttien jaar

Nr. 7

De vroegere stukken zijn gedrukt in de zittingen 1979–1980 en 1980–1981

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 12 augustus 1981

Algemeen

Met belangstelling heb ik kennis genomen van de opmerkingen die naar aanleiding van het wetsontwerp in het voorlopig verslag zijn gemaakt. Met voldoening heb ik vastgesteld dat de fracties konden instemmen met de mogelijkheid van voortzetting van de hulpverlening op basis van vrijwilligheid aan meerderjarig geworden ex-kinderbeschermingspupillen, zij het dat een aantal bezwaren naar voren is gebracht.

De omstandigheid dat omtrent de beide eerder ingediende wetsontwerpen inzake de leeftijd van meerderjarigheid (15 416 en 15 417) nog geen eindverslag is uitgebracht, maakt het mogelijk dat de behandeling van de drie wetsontwerpen thans synchroon kan verlopen. Het is overigens immer de bedoeling geweest de wetsontwerpen op het zelfde tijdstip in werking te doen treden.

Als bijlage bij deze memorie is gevoegd een ontwerp-besluit tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit kindbescherming. Dit ontwerp-besluit, dat hierna nog aan de orde komt, bevat een artikelsgewijze uitwerking van de procedure, die ter zake van de voortgezette hulpverlening van materiele aard zou kunnen worden gevolgd. In de beschouwingen die in deze memorie mede naar aanleiding van gestelde vragen worden gegeven, wordt uitgegaan van de procedure zoals deze in bedoeld ontwerp-besluit is aangegeven. Het is echter uiteraard mogelijk, dat het uiteindelijk op te stellen ontwerp-besluit zal afwijken van de regeling die thans wordt voorgelegd. Hetgeen in de beide Kamers nog naar voren zal worden gebracht, zal daartoe mede van invloed zijn. De artikelsgewijze uitwerking dient dus te worden beschouwd als een proeve.

Voortgezette hulpverlening

De leden van de fractie van D'66 achtten de onmogelijkheid van door het Ministerie van Justitie bekostigde hulpverlening aan jonge meerderjarigen op wie niet tevoren, gedurende de minderjarigheid, een maatregel van kindbescherming van toepassing is geweest, moeilijk aanvaardbaar. Zij stelden zich op het standpunt dat, indien het lenigen van een bepaalde bij jonge meerderjarigen aanwezige hulpverleningsbehoefte het beste kan geschieden door gebruik te maken van voorzieningen die in de voorgestelde regeling vanwege het Ministerie van Justitie worden getroffen, deze mogelijkheid moet openstaan.

Zoals in de memorie van toelichting reeds werd aangegeven, behoort hulpverlening aan jongeren buiten het kader van een justitiële maatregel van kinderbescherming niet tot het werkkerrein van het Ministerie van Justitie. In overeenstemming met een algemeen gekoesterde wens maakt het wetsontwerp hierop in zoverre een uitzondering dat voor een bepaalde categorie jonge meerderjarigen, waarvoor door het bereiken van de nieuwe meerderjarigheidsleeftijd een maatregel van justitiële kinderbescherming zal eindigen, voorzieningen worden getroffen. Deze uitzondering is uit een oogpunt van de hulpverlening gerechtvaardigd: het gaat om een in individuele gevallen gewenst geachte voortzetting van een vorm van specifieke hulpverlening, waarmee gedurende de minderjarigheid van de betrokkene een begin is gemaakt.

De voorgestelde verlaging van de leeftijd van meerderjarigheid kan naar ik meen geen aanleiding zijn om in het justitiële kinderbeschermingskader voorzieningen te treffen voor jonge meerderjarigen in het algemeen. Dat is immers wat zou geschieden indien het vóór de meerderjarigheid bestaan van een maatregel van kinderbescherming geen voorwaarde zou zijn. De verlaging van de leeftijd van meerderjarigheid kan evenmin aanleiding zijn om reeds thans vooruit te lopen op een toekomstige meer geïntegreerde hulpverlening. Dit vereist besluitvorming in een ander kader. Ik houd dus te dezen vast aan de voorgestelde opzet, die een handreiking beoogt te bieden aan diegenen voor wie, indien de leeftijd van meerderjarigheid niet zou zijn verlaagd, de maatregel en dus de hulpverlening in het kader daarvan, wel zouden hebben kunnen voortduren.

De leden van een aantal fracties hadden bedenkingen tegen het ophouden van de hulpverlening in ieder geval bij het bereiken van de leeftijd van 21 jaar.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vroegen zich daarbij af, hoe men enerzijds kan pleiten voor continuïteit in de hulpverlening en anderzijds kan bepalen dat deze op het 21ste jaar in ieder geval zal ophouden. De leden van de C.D.A.-fractie memoreerden in dit verband het voorstel van de commissie-Wiarda om de voortgezette hulpverlening voorlopig niet aan een bepaalde leeftijdsgrens te binden. Het argument in de memorie van toelichting (blz. 9) dat de beperking tot 21 jaar wel past in het justitiële kader waarbinnen in deze opzet hulp kan worden geboden, riep bij deze leden vraagtekens op, mede omdat in de memorie van toelichting wordt gesteld dat voortzetting van de hulpverlening als hier aan de orde, tot het werkkerrein van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk behoort. Volgens de leden van de V.V.D.-fractie diende de voortgezette hulpverlening aan voormalige kinderbeschermingspupillen als een uitzondering te worden gezien omdat in principe hulpverlening aan meerderjarigen geen zaak is voor het Ministerie van Justitie. Niettemin kwam de redenering dat de voortgezette hulpverlening in ieder geval bij het bereiken van de leeftijd van 21 jaar gestopt diende te worden deze leden als minder logisch voor. Indien als meerderjarigheidsgrens 18 jaar wordt gehanteerd, dan is afwijking van die regel, in welke vorm dan ook, min of meer een inbreuk op dit principe.

Niet goed genoeg valt dan in te zien waarom die inbreuk vanaf de 21-jarige leeftijd opeens minder gerechtvaardigd zou zijn, aldus deze leden. De leden van de P.P.R.-fractie vonden de stellingname dat de zorg vanwege het Ministerie van Justitie niet langer dient te duren dan thans het geval is bij een maatregel van kinderbescherming te beperkt.

Ik stel voorop, dat de beperking tot 21 jaar inderdaad niet in overeenstemming is met een in de tijd verder strekkende continuïteit, zoals deze ook door de commissie-Wiarda in feite werd voorgestaan. Dit is reeds bij de opstelling van het wetsontwerp onderkend (vgl. memorie van toelichting, blz. 9). Het ligt echter naar ik nog steeds meen niet voor de hand dat de verlaging van de meerderjarigheidsleeftijd wordt aangegrepen teneinde te bewerken dat hulpverlening door de justitiële kinderbescherming zal kunnen voortduren ook na het tijdstip waarop die hulpverlening thans, onder de gelding van de leeftijd van 21 jaar, in ieder geval eindigt. De verlaging van de leeftijd van

meerderjarigheid kan op zich voorshands alleen een aanleiding zijn tot voortzetting van de justitiële hulp aan hen die deze, zonder de verlaging van de leeftijd van meerderjarigheid, in beginsel wél tot het 21ste jaar hadden kunnen ontvangen. De kwestie of hulpverlening die door het Ministerie van Justitie wordt bekostigd, ook na het 21ste jaar moet worden mogelijk gemaakt, dient in een ander kader te worden gezien.

Uit een oogpunt van continuïteit in de hulpverlening aan jonge meerderjarigen op wie tevoren een kindbeschermingsmaatregel van toepassing was, is tot de voorgestelde opzet besloten. Het ligt echter niet voor de hand deze uitzonderingsregeling een zodanig ruimere strekking te geven dat daarvoor justitiële hulpverlening op grotere schaal dan thans het geval is, mogelijk zal zijn.

Bij de thans bestaande vormen van hulpverlening moet overigens wel onderscheid worden gemaakt tussen hulpverlening in de vorm van begeleiding en hulpverlening in andere zin, zoals het verblijf in een tehuis, althans elders dan in het ouderlijk gezin. Bestaat de hulpverlening uit begeleiding, dan zal – evenals thans – voortzetting daarvan ook na het bereiken van het 21ste jaar of na eerder huwelijk van de voormalige kindbeschermingspupil in beginsel wél mogelijk zijn. Dus ook ná het huwelijk van de kindbeschermingspupil, dat is gesloten vóór het bereiken van de 21-jarige leeftijd, zal de begeleiding kunnen voortduren. Voor deze mogelijkheid hebben de leden van de fracties van het C.D.A. en de V.V.D. gepleit.

Ik houd dus vast aan mijn standpunt dat de hulp, niet begeleidingshulp zijnde, die vanwege mijn Ministerie wordt mogelijk gemaakt, uiterlijk moet eindigen bij het bereiken van de 21-jarige leeftijd of eerder huwelijk.

Met betrekking tot het begrip «continuïteit in de hulpverlening» zijn opmerkingen gemaakt door de leden van de fracties van de P.v.d.A., de V.V.D. en D'66.

In de memorie van toelichting heb ik uiteengezet, dat er alleen dan van continuïteit sprake kan zijn indien het gaat om voortzetting door dezelfde instelling van hulp welke werd verleend in het kader van een maatregel van kindbescherming tot het tijdstip waarop het kind door het bereiken van de leeftijd van achttien jaar meerderjarig wordt. Aan dit uitgangspunt zou ik in beginsel willen vasthouden. Wel zou ik het begrip continuïteit in die zin willen relativeren dat, indien begeleiding wordt gegeven en begeleiding door een andere instelling van justitiële kindbescherming wenselijk wordt geacht – hetzij door de instelling zelf, hetzij door de jonge meerderjarige – en de nieuwe instelling en de jonge meerderjarige daarmee kunnen instemmen, zulks in beginsel wél mogelijk zal zijn. Indien de leeftijd van meerderjarigheid niet zou worden verlaagd, zou inschakeling van een andere instelling van kindbescherming immers in principe ook mogelijk zijn geweest. Er zou bij voorbeeld een andere gezinsvoogd kunnen worden benoemd, waardoor begeleiding door een nieuwe instelling zou kunnen geschieden.

Indien een jonge meerderjarige begeleiding door een andere, niet-kindbeschermingsinstelling wenst, dan is dit – aangenomen dat die instelling daartoe bereid is – evenals thans mogelijk. De verlaging van de leeftijd van meerderjarigheid kan echter geen reden zijn dat deze begeleiding, omdat tevoren een maatregel van justitiële kindbescherming van toepassing was, voortaan in tegenstelling tot de huidige situatie vanwege het Ministerie van Justitie financieel wordt mogelijk gemaakt.

Als een minderjarige die onder voogdij van een rechtspersoon staat en in een tehuis verblijft, bij meerderjarig worden wel prijs stelt op verdere begeleiding door de voogdij-instelling, maar niet langer in het tehuis wenst te verblijven – dit geval werd door de leden van de fractie van de P.v.d.A. genoemd – dan is dit, indien de instelling bereid is die verdere begeleiding te geven, zonder meer mogelijk. De jonge meerderjarige behoeft niet in het tehuis te blijven om die voortgezette begeleiding van de voogdij-instelling te verkrijgen.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. stelden voorts de vraag of, indien één en dezelfde rechtspersoon als voogdij- en als gezinsvoogdij-instelling is aanvaard, overgeschakeld kan worden naar een andere vorm van hulpverle-

ning. Deze vraag kon reeds onder de destijds voorgestelde opzet van het wetsontwerp bevestigend worden beantwoord. Al heeft een dergelijke rechtspersoon dan een voogdij- en een gezinsvoogdij-afdeling, het is immers één en dezelfde rechtspersoon. Volgens de oorspronkelijke opzet ging het erom dat dezelfde rechtspersoon de hulpverlening zou voortzetten. Hiervoor heb ik echter reeds aangegeven, dat begeleiding ook mogelijk zal zijn door een andere instelling van justitiële kinderbescherming, dus door een andere rechtspersoon dan de oorspronkelijke.

Denkbaar is dat door de verlaging van de meerderjarigheidsgrens van 21 naar 18 jaar meer dan thans door jonge meerderjarigen een beroep op de instellingen zal worden gedaan om voortzetting van de begeleiding. In dit verband wijs ik erop, dat de percentages van 15 en 5 voor de financiering van vrijwillige hulpverleningsactiviteiten van gezinsvoogdij- en voogdij-instellingen, waarschijnlijk zullen moeten worden bijgesteld. Tot welke hoogte is thans nog niet te zeggen; de praktijk zal eerst moeten uitwijzen in welke mate een verhoogd beroep op de instellingen zal worden gedaan.

Wijziging van verblijf – de jonge minderjarige wil bij voorbeeld naar een ander tehuis, of in een (ander) kostgezin, of op (andere) kamers – zou volgens de in de memorie van toelichting gehanteerde omschrijving van het begrip continuïteit in de hulpverlening niet mogelijk zijn. Mede de ter zake door de leden van de fracties van de P.v.d.A. en D'66 gemaakte opmerkingen hebben mij tot het inzicht geleid dat het wenselijk is het begrip «continuïteit» ook aldus ruimer op te vatten, dat wisseling van verblijf, bij de aanvang van de meerderjarigheid en ook gedurende de periode tot het 21e jaar, in beginsel mogelijk zal zijn. Bedacht zij dat, indien de leeftijd van meerderjarigheid niet zou zijn verlaagd, overplaatsing ook in beginsel mogelijk zou zijn geweest.

Op verzoeken tot wijziging van het verblijf gedurende de voortgezette hulpverlening zal van geval tot geval door het Ministerie van Justitie worden beslist, waarbij de instantie die destijds de betrokkene uit huis heeft geplaatst, en het hoofd van de inrichting waar de betrokkene verblijft terzake van advies zullen dienen. Ook hierin, dit naar aanleiding van een opmerking van de leden van de fractie van de P.v.d.A., ligt een waarborg tegen het gevaar van eventueel verkeerd gebruik.

Voor de leden van de fractie van de P.v.d.A. was het onduidelijk of voortgezette hulp ook mogelijk is indien de jeugdige in een pleeggezin was geplaatst. Indien op het tijdstip van meerderjarig worden de minderjarige op grond van een maatregel van justitiële kinderbescherming in een pleeggezin was opgenomen, kan in het kader van de in dit wetsontwerp voorgestelde regeling van voortgezette hulpverlening het verblijf in dat pleeggezin inderdaad worden gecontinueerd. De jonge meerderjarige en het pleeggezin zullen, indien deze daartoe bereid is, daarnaast ook de begeleiding van de instelling kunnen blijven ontvangen.

Met betrekking tot het verblijf van jonge meerderjarigen in pleeggezinnen pleitten de leden van de fractie van het C.D.A. ervoor dat de verdere hulpverlening door de voogdij-instellingen tegenover de pleeggezinnen wettelijk zal worden vastgelegd; dit teneinde te voorkomen dat de voogdij-instelling na het meerderjarig worden van de pupil onverplicht komt te staan tegenover het pleeggezin. Bedoeld wordt, zo maak ik op uit een aan de vaste Commissie voor Justitie gerichte brief van de Nederlandse Vereniging voor pleeggezinnen, dd. 30 juni 1980, dat in de wet zou moeten worden vastgelegd dat de overeenkomsten, die wegens de plaatsing van een kind tussen de pleegouders en de voogdij-instellingen werden aangegaan, van kracht blijven als het kind de achttienjarige leeftijd heeft bereikt. Een dergelijke wettelijke voorziening acht ik reeds hierom niet juist omdat de vraag of het kind ook na het bereiken van de meerderjarigheid in het pleeggezin zal verblijven, een aparte beslissing vereist en wel, omdat aan de voogdij een einde is gekomen, van de jonge meerderjarige zelf. Bedacht zij voorts dat in de overeenkomsten inzake gezinsverpleging onder meer de voorwaarden moeten worden opgenomen, die een opvoeding en verzorging overeenkomstig de in afdeling II

van titel III van het Uitvoeringsbesluit kinderbescherming genoemde vereisten waarborgen (aldus artikel 35, tweede lid, van genoemd besluit). Het is duidelijk dat contracten met een zodanige inhoud niet automatisch kunnen doorlopen, indien de betrokkene door zijn meerderjarig worden niet meer onder het gezag van de instelling staat.

Ik acht het overigens niet erg waarschijnlijk, dat een voogdij-instelling na het meerderjarig worden van haar pupil zich zal losmaken van het pleeggezin, indien het verblijf in het pleeggezin wordt gecontinueerd. Nazorg aan de jonge meerderjarige zal als regel ook contacten met en, in een voorkomend geval, adviezen aan de pleegouders inhouden.

De leden van de fractie van het C.D.A. hebben voorts nog enige vragen gesteld met betrekking tot de uitwerking van de procedure in het Uitvoeringsbesluit kinderbescherming, en daarbij de mening uitgesproken dat althans de beginselen van deze procedure in de Beginselwet voor de kinderbescherming zouden moeten worden opgenomen, zodat de Kamer tijdig haar oordeel kan geven.

Ik deel deze mening niet. Ook ten aanzien van minderjarigen is de procedure tot het toekennen van subsidie in het Uitvoeringsbesluit kinderbescherming opgenomen. In de Beginselenwet is slechts vermeld in welke gevallen subsidie kan worden verleend. Het ligt voor de hand dit stelsel ook te volgen bij de regeling van de mogelijkheid van voortgezette hulpverlening aan meerderjarige ex-kinderbeschermingspupillen.

Een artikelsgewijze uitwerking in het Uitvoeringsbesluit kinderbescherming is destijds voor advies aan het College van Advies voor de kinderbescherming, het Werkorgaan Integratie Jeugdwelzijnswerk Nederland en de Afdeling Familie- en Jeugdrechtspraak van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak voorgelegd. Het als bijlage bij deze memorie opgenomen ontwerp-besluit, dat zoals ik aan het begin van deze memorie aangaf, als een proeve is te beschouwen, verschilt op een aantal punten met de destijds opgestelde regeling. Zo is bij voorbeeld alsnog rekening gehouden met de hiervoor beschreven, verruimde omschrijving van het begrip «continuïteit in de hulpverlening». Voorts is in het ontwerp alsnog de constructie gevolgd waarbij de aanstaande meerderjarige zelf het verzoek zal doen om voortzetting van het verblijf, de verzorging en/of de opleiding. De rol van de plaatsende instantie is daarbij een adviserende geworden.

De verschillende vragen die de leden van de fractie van het C.D.A. over de procedure stelden, beantwoord ik als volgt.

Zoals reeds werd opgemerkt is voortgezette hulpverlening in de vorm van begeleiding een zaak tussen de instelling en de jonge meerderjarige. Voor deze vorm van voortgezette hulpverlening krijgt de instelling een bepaalde ruimte, welke is gerelateerd aan het aantal minderjarige pupillen van de instelling. Met die financiering is de taak van het Ministerie voor deze vorm van voortgezette hulpverlening ten einde. De instellingen zijn verder vrij in het aanwenden van deze fondsen voor deze vorm van voortgezette hulpverlening.

Anders ligt de zaak bij voortzetting van het verblijf in een inrichting, een pleeggezin of elders na het bereiken van de meerderjarigheid. Weliswaar kan ook deze vorm van voortgezette hulpverlening door het Ministerie van Justitie worden gefinancierd, maar dat wordt voor elk geval afzonderlijk beslist.

Het initiatief tot voortzetting van deze hulpverlening ligt ook hier bij de aanstaande meerderjarige. Hij moet zich, in beginsel uiterlijk twee maanden voor zijn meerderjarig worden, tot het Ministerie van Justitie wenden met het verzoek om voortzetting van de feitelijke verzorging. Deze kan bestaan uit huisvesting, voeding, kleding en opleiding. Zie het nieuwe artikel 143a Uitvoeringsbesluit kinderbescherming, opgenomen in de bijlage bij deze memorie. In de thans voor ogen staande opzet is het dus niet meer de plaatsende instantie die het verzoek tot voortzetting van de materiële hulpverlening doet. Als gezegd, haar rol is een adviserende. De vraag of de plaatsende instantie de bevoegdheid heeft om niet het verzoek in te dienen, en of in zo'n geval de pupil in beroep kan gaan, behoeft in dit licht dus geen beantwoording meer.

Van een gehele of gedeeltelijke afwijzing van zijn verzoek zal de verzoeker AROB-beroep kunnen instellen.

Het ligt in het voornemen de financiële middelen voor deze vorm van voortgezette hulp te verlenen voor de tijd van ten hoogste één jaar, met de mogelijkheid van verlenging van jaar tot jaar, met dien verstande dat, zoals hiervoor reeds opgemerkt, geen voortgezette hulpverlening meer vanwege het Ministerie van Justitie wordt bekostigd, zodra betrokkene de leeftijd van 21 jaar bereikt, eerder in het huwelijk treedt of op voortzetting van de hulpverlening niet langer prijs stelt. Zie artikel 143c, derde lid, van het ontwerpbesluit.

Bij het verzoek om verlenging zal opnieuw door de plaatsende instantie en, indien de jonge meerderjarige in een inrichting verblijft, door de inrichting worden geadviseerd; het voorschrijven van andere rapportage ligt niet in mijn voornemen.

Het verzoek zal bij voorbeeld gedeeltelijk kunnen worden ingewilligd doordat de financiering wordt verleend voor een kortere tijd dan gevraagd. Niet bedoeld is, dat een lagere vergoeding voor de verpleegprijs wordt gegeven dan voorheen. Ook ter zake van een gedeeltelijk afwijzende beslissing staat voor de verzoeker AROB-beroep open.

Volgens het ontwerp-artikel 143c Uitvoeringsbesluit kinderbescherming dient de Minister van Justitie zo spoedig mogelijk op het verzoek te beslissen. Voor het denkbare, door de leden van de C.D.A.-fractie aan de orde gestelde, geval dat niet tijdig vóór het bereiken van de leeftijd van achttien jaar, of – in geval van een verlengingsverzoek – niet tijdig vóór de ommekomst van de termijn gedurende welke hulpverlening financieel werd mogelijk gemaakt, op een verzoek door het Ministerie is beslist, is in het ontwerp-besluit een voorziening getroffen. Blijkens het vierde lid van artikel 143c zal in afwachting van de beslissing de financiering van de hulpverlening tijdelijk worden voortgezet.

Als gezegd het is aan de jonge meerderjarige zelf om te beslissen of hij de voortgezette hulpverlening bestaande in verblijf in een tehuis of elders buiten de ouderlijke woning wenst. Het spreekt vanzelf dat de vraag welke alternatieven de betrokkene heeft als hij meerderjarig wordt, bij de beoordeling van de gewenstheid of noodzakelijkheid van voortgezette hulpverlening in beschouwing wordt genomen. Is voor continuering van de hulp geen goede grond aanwezig, dan is zijn positie voor wat betreft de vraag of hij zich zelf kan onderhouden dezelfde als die van jonge meerderjarigen op wie geen maatregel van kinderbescherming van toepassing is geweest.

De vraag in hoeverre de gemeentelijke sociale diensten bereid zijn de financiering van een verblijf elders over te nemen, indien voor financiering door het Ministerie van Justitie geen termen aanwezig worden geacht, laat zich in zijn algemeenheid niet beantwoorden.

Door de leden van de fractie van het C.D.A. werd voorts de vraag gesteld hoe het staat met de ouderbijdrage gedurende de voortgezette hulpverlening, en door wie en hoe deze wordt vastgesteld.

Ik verwijs hiervoor naar de nota van wijzigingen die deze memorie vergezelt. Bij de bepaling van het bedrag van de subsidie of vergoeding van kosten zal in rekening worden gebracht het bedrag dat ouders en stiefouders aan hun kind of stiefkind verschuldigd zijn terzake van levensonderhoud en studie als bedoeld in artikel 395a van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek. Voorts zullen in rekening worden gebracht het eigen inkomen van het meerderjarige kind en hetgeen ingevolge enige wettelijke bepaling ten behoeve van het kind zelf wordt uitgekeerd. Deze voorziening is opgenomen in een nieuw vierde lid van artikel 12 van de Beginselenwet voor de kinderbescherming. Voor minderjarigen geldt reeds een zelfde regeling die is vervat in het derde lid van genoemd artikel.

Bij nota van wijzigingen inzake wetsontwerp 15 417 wordt tegelijkertijd een voorziening voorgesteld waardoor de rechtelijke beslissing waarbij in verband met een maatregel van kinderbescherming het bedrag is vastgesteld dat ouders aan de raad voor de kinderbescherming moeten uitkeren, vanaf het meerderjarig worden van het kind zal gelden als een rechterlijke beslissing.

sing tot bepaling van het bedrag, verschuldigd aan het kind zelf ter zake van levensonderhoud en studie als bedoeld in het nieuwe artikel 395a Boek 1 BW. Dit bedrag zullen de ouders dan vanaf diens meerderjarig worden aan het kind zelf moeten betalen.

Zonder deze voorziening zou, nu met ingang van de meerderjarigheid van het kind aan de maatregel van kinderbescherming een einde komt, de verplichting van de ouders tot bijdragen in de kosten zonder meer vervallen. De jonge meerderjarige aan wie de hulpverlening op basis van vrijwilligheid kan worden voortgezet, zou dan genoopt kunnen worden zijn ouders in rechte aan te spreken. Door de voor te stellen voorziening zal zulks echter niet nodig zijn. Het ligt voor de hand om deze voorziening niet te beperken tot de gevallen waarin in verband met een maatregel van kinderbescherming de bijdrage is vastgesteld. De voorziening geldt voor alle gevallen waarin de rechter het bedrag heeft bepaald dat de ouder of stiefouder ter zake van de verzorging en opvoeding van het kind gedurende de minderjarigheid heeft moeten uitkeren.

Voorts werd door de leden van de fractie van het C.D.A. de vraag gesteld of er niet zodanige besparingen door de verlaging van de meerderjarigheidsgrens zullen zijn, dat minder stringente criteria voor voortgezette hulpverlening kunnen worden gehanteerd. Er werd daarbij genoemd een getal van 2200 minderjarigen die niet meer onder een maatregel van kinderbescherming zullen vallen en opgemerkt werd dat de kosten van een uithuisgeplaatste pupil kunnen oplopen tot f 300 per dag.

Ten aanzien van dat getal van 2200 en dat bedrag van f 300 – welke ook voorkomen in het artikel van mevrouw prof. mr. M. Rood-de Boer «Wetgeving met betrekking tot meerderjarigheid» in het Nederlands Juristenblad van 21 juni 1980 (blz. 600) – zou ik het volgende willen opmerken. Een bedrag van f 300 per pupil per dag komt bij inrichtingsverpleging slechts in uitzonderingsgevallen voor. In het overgrote deel van de gevallen van inrichtingsverpleging ligt de dagverpleegprijs daar aanmerkelijk onder. Volgens de mij ter beschikking staande gegevens verbleven per 31 december 1980 op grond van een maatregel van justitiële kinderbescherming in totaal 847 minderjarigen in de leeftijd van 18–21 jaar in een inrichting. In diezelfde leeftijdscategorie verbleven er op die datum 1120 in een pleeggezin (waarvoor de dagvergoeding met ingang van 1 januari 1981 is vastgesteld op f 25,20) en 1407 op kamers. De vergoedingen voor kamerbewoning liggen op hetzelfde bedrag als dat wat per dag wordt verstrekt aan pleegouders. Een belangrijk aantal van deze minderjarigen voorziet in eigen onderhoud.

Op de vraag van de leden van de fractie van het C.D.A. hoeveel minderjarigen van de mogelijkheid van voortzetting van de hulpverlening op vrijwillige basis gebruik zullen maken, kan ik, zelfs bij benadering, geen antwoord geven. Dat zal moeten blijken. Daarom kan ook op dit moment niet over «besparingen» worden gesproken, noch over het hanteren van minder strenge criteria voor voortgezette hulpverlening, noch over het beschikbaar komen van extra personeel in verband met besparingen. Evenmin kan derhalve worden gezegd dat het karakter van de hulpverlening behoorlijk zal veranderen.

Naar aanleiding van een vraag van de leden van de fractie van het C.D.A. merk ik op, dat ik omwille van de daarmee gemoeide tijd geen gebruik heb gemaakt van het aanbod van de Afdeling Familie- en Jeugdrechtspraak van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak om een nader advies uit te brengen. Zeer kort na de ontvangst van de adviezen van het WIJN, het College van Advies voor de kinderbescherming en de Afdeling Familie- en Jeugdrechtspraak van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak over dit wetsontwerp, verschenen de voorlopige verslagen over de beide andere wetsontwerpen betreffende de verlaging van de meerderjarigheidleeftijd (nrs. 15 416 en 15 417). Daar de drie wetten op hetzelfde tijdstip in werking moeten treden, was het noodzakelijk dit wetsontwerp op zo kort mogelijke termijn in te dienen.

De leden van de fracties van het C.D.A. en de P.P.R. merkten op overgangsbepalingen in het wetsontwerp te hebben gemist. Overgangsbepalin-

gen zijn opgenomen in de bij deze memorie gevoegde nota van wijzigingen. De algemene maatregel van bestuur bevat eveneens een overgangsregeling in verband met de aldaar opgenomen voorzieningen.

Op de opmerking van de leden van de fractie van de P.P.R. dat zij de grootst mogelijke moeite hadden met het uitgangspunt dat verlaging van de meerderjarigheidsgrens geen financiële gevolgen voor de overheid mag hebben, behoeft, na hetgeen daaromtrent in de memorie van antwoord op wetsontwerp 15 417 is opgemerkt, hier niet nader te worden ingegaan. In genoemde memorie is ook het gevraagde cijfermatige overzicht opgenomen.

De vraag van de leden van de P.P.R.-fractie of gezien de bijzondere verantwoordelijkheid van de Staatssecretaris van Justitie voor de jeugdhulpverlening initiatieven voor andere regelingen op het gebied van de hulpverlening aan jonge meerderjarigen zijn te verwachten, wil ik beantwoorden met te verwijzen naar het bestaande interdepartementale overleg over de jeugdhulpverlening. Indien in dit overleg behoefte aan nieuwe regelingen blijkt, zal de Staatssecretaris de nodige initiatieven nemen.

De leden van de fractie van de P.P.R. vroegen om een nadere reactie op de gedachte van het College van Advies voor de kinderbescherming dat, indien vóór de nieuwe meerderjarigheidsleeftijd van 18 jaar reeds duidelijk wordt dat afronding van de hulpverlening voor het 21ste jaar niet tot de mogelijkheden behoort, vóór dat tijdstip een keuze dient te worden gemaakt ten aanzien van eventuele andere vormen van hulpverlening dan die waarvoor de Beginselenwet voor de kinderbescherming mogelijkheden biedt.

Het College heeft overwogen, dat vóór het meerderjarig worden van een kinderbeschermingspupil bij het maken van een keuze ter zake van eventuele voortgezette hulpverlening, moet worden gezien of afronding van de reeds begonnen hulpverlening vóór het 21ste jaar tot de mogelijkheden behoort. Lijkt daarop geen uitzicht te bestaan, dan moet reeds op dát moment – van de aanstaande meerderjarigheid – eventueel worden gekozen voor de vorm van hulpverlening buiten een justitieel kader. Dit om te voorkomen dat na beëindiging van voortgezette hulpverlening in een justitieel kader op het 21ste jaar, opnieuw een keuze voor adequate nader-voortgezette hulpverlening zou moeten worden gemaakt. Het is in die situatie, aldus het College – en ik deel die mening – in het algemeen beter om die – laatste – keuze reeds bij het bereiken van de leeftijd van 18 jaar te maken.

Het lid van de P.S.P.-fractie vroeg mijn mening over het standpunt van de Nationale Raad voor Maatschappelijk Welzijn inzake de voorgestelde aanvulling van artikel 10 van de Beginselenwet voor de kinderbescherming. De voorgestelde bepaling voorziet in de mogelijkheid van subsidie in verband met voortgezette materiële hulpverlening, dat wil zeggen hulpverlening in de vorm van huisvesting, voeding, kleding en/of opleiding, door voogdij-instellingen aan hun meerderjarig geworden pupillen. De Nationale Raad is van oordeel dat de kosten van deze vorm van voortgezette hulpverlening voor rekening van de gemeenten zullen moeten komen krachtens de bepalingen van de Algemene Bijstandswet en niet voor rekening van het Ministerie van Justitie. De Nationale Raad meent derhalve dat de voorgestelde aanvulling van artikel 10 niet behoeft plaats te vinden. De achterliggende gedachte is hierbij dat de jonge meerderjarigen die krachtens een maatregel van kinderbescherming uithuis geplaatst worden vóór hun achttiende jaar en dit verblijf na dit tijdstip op vrijwillige basis willen voortzetten, in dezelfde situatie komen te verkeren en worden behandeld als jonge meerderjarigen die op vrijwillige basis vóór hun achttiende jaar uit huis geplaatst waren en dit verblijf wensen te continueren.

De gedachte van de Nationale Raad voor Maatschappelijk Welzijn is, zo merk ik op, niet nieuw. Reeds in zijn advies over het destijds voorgelegde voorontwerp van wet achtte het WIJN de voorgestelde wijziging van artikel 10 van de Beginselenwet voor de kinderbescherming niet nodig indien ervan zou worden uitgegaan dat de kosten van het voortgezet verblijf van de voormalige kinderbeschermingspupil in een tehuis, pleeggezin of elders worden geacht te behoren tot de noodzakelijke kosten van het bestaan, en derhalve op grond van de Algemene Bijstandswet zullen worden betaald.

In het wetsontwerp is destijds in overleg met mijn ambtgenote van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk tot de voorgestelde opzet van de vrijwillige hulpverlening aan voormalige kinderenbeschermingspupillen besloten. Ik zie geen aanleiding hierop terug te komen.

Ik merk voorts op dat, zeker in de thans voor ogen staande opzet waarbij het verzoek tot voortzetting van de materiële hulpverlening van de betrokken pupil zelf uitgaat, en niet van de voordij-instelling – haar rol is een adviserende – toch niet met recht kan worden gesproken van een «afhankelijk blijven» van de ex-kinderbeschermingspupil van de voordij-instelling. Dat de vrije keuze van hulpverlening alleen kan worden gewaarborgd indien de jonge minderjarige zelf een overeenkomst met het pleeggezin of het tehuis sluit, zoals de Nationale Raad voor Maatschappelijk Welzijn in navolging van het WIJN meent, zie ik niet in. Het wetsontwerp laat de keuze voor al dan niet voortgezette hulpverlening door een justitiële kinderbeschermingsinstelling immers geheel en al aan de aanstaande meerderjarige over, waarbij ook wijziging van het verblijf tot de mogelijkheden zal behoren. Het spreekt echter vanzelf dat, nu met de voortzetting overheids gelden zijn gemoeid, wordt bezien of de voortzetting van de materiële hulpverlening in het belang van de betrokkene wenselijk of noodzakelijk kan worden geacht.

De leden van de C.D.A.-fractie informeerden ten slotte naar het budgettaire verlies dat ontstaat als gevolg van het feit dat door de verlaging van de meerderjarigheidsgrens ouders voortaan het vruchtgenot van vermogen van kinderen tussen 18 en 21 jaar zullen missen.

Dit verlies zal, zoals ook reeds in de memorie van toelichting (blz. 17) is opgemerkt, gering zijn. Dit bedrag kan thans worden geraamd op circa f 5 miljoen. Bij deze raming is geen rekening meer gehouden met verminderde toepassing van de kinderaftrek en de teruggaafmogelijkheid van artikel 14, zesde lid, van de Wet op de vermogensbelasting 1964. De kinderaftrekregeling van de inkomstenbelasting en de loonbelasting is inmiddels immers vervallen. Voorts is de regeling van artikel 14, zesde lid, van de Wet op de vermogensbelasting 1964 gewijzigd in die zin dat minderjarigen alleen in uitzonderingsgevallen voor deze regeling in aanmerking komen.

De Minister van Justitie,
J. de Ruiter